

**SATNICA ZA I. SEMESTAR POSLIJEDIPLOMSKOGA DOKTORSKOGA STUDIJA POVIJESTI UMJETNOSTI,
KULTURNE BAŠTINE I VIZUALNE KULTURE U AK. GOD. 2022./2023.**

Raspored održavanja problemskih kolegija – I. semestar ak. god. 2022./2023.		
3. 12. 2022. (subota); 10. 12. 2022. (subota); 17. 12. 2022. (subota);	9.00 – 10.30 (A126)	Slika i riječ u kasnom srednjem i ranom novom vijeku, nositelji: prof. dr. sc. Sanja Cvetnić, izv. prof. dr. sc. Danko Šourek, doc. dr. sc. Tanja Trška, suradnik: doc. dr. sc. Luka Špoljarić Područje: Vizualna kultura / interdisciplinarno polje
14. 1. 2023. (subota);	10.40 – 12.10 (A126)	Arhitektura trijumfa, nositelji: izv. prof. dr. sc. Nikolina Maraković i doc. dr. sc. Tin Turković Područje: Povijest umjetnosti
21. 1. 2023. (subota)	12.20 – 13.50 (A126)	Rekonstruiranje i nova izgradnja europskih gradova od 1945. do 1965., nositelj: prof. dr. sc. Marko Špikić Područje: Kulturna baština
	15.00 – 16.30 (A126)	Vizualiziranje nacionalnog – identitet i vizualne umjetnosti i arhitektura skjavonskih bratovština i kolegija u Italiji, nositelj: izv. prof. dr. sc. Danko Šourek, suradnice: izv. prof. dr. sc. Jasenka Gudelj, doc. dr. sc. Tanja Trška Područje: Povijest umjetnosti
27. 1. 2023. (petak)	12.30 – 17.00 (A216)	Inovacije u menadžmentu kulturne baštine, nositelj: prof. dr. sc. Miljenko Jurković Područje: Kulturna baština / interdisciplinarno polje
28. 1. 2023. (subota)	12.30. – 17.00 (A126)	

Raspored održavanja doktorskih radionica – I. semestar ak. god. 2022./2023.		
13. 1. 2023. (petak)	5 sati (točno vrijeme će biti naknadno javljeno)	Arhivi i zbirke u Zagrebu, voditeljica: doc. dr. sc. Ana Marinković <u>Lokacija:</u> Arhiv HAZU i knjižnica HAZU - zbirka starih i rijetkih knjiga <u>Kategorija:</u> Pisani izvori/slikovni izvori
14. 1. 2023. (subota); 21. 1. 2023. (subota)	16.40 – 18.10 7 sati	Prijava teme doktorskog rada, voditeljica: izv. prof. dr.sc. Ana Munk <u>Lokacija:</u> Soba A126, Filozofski fakultet u Zagrebu <u>Kategorija:</u> Akademsko pisanje
20. 1. 2023. (petak)	5 sati (točno vrijeme će biti naknadno javljeno)	Fondovi Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, voditeljica: dr. sc. Višnja Bralić <u>Lokacija:</u> Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske <u>Kategorija:</u> Pisani izvori/slikovni izvori
20. 1. 2023. (petak)	3 sata (točno vrijeme će biti naknadno javljeno)	Arhivi i zbirke u Zagrebu, voditelj: izv. prof. dr. sc. Danko Šourek <u>Lokacija:</u> Hrvatski državni arhiv <u>Kategorija:</u> Pisani izvori/slikovni izvori
4. 3. 2023. (subota)	5 sati (točno vrijeme će biti naknadno javljeno)	Istraživanje provenijencije umjetnina u muzejskom okruženju, voditeljica: doc. dr. sc. Tanja Trška <u>Lokacija:</u> Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb <u>Kategorija:</u> Slikovni izvori

Raspored održavanja doktorskog praktikuma – I. semestar ak. god. 2022./2023.		
18. 2. 2023. (subota)	10 sati (točno vrijeme će biti naknadno javljeno)	A-126, Filozofski fakultet u Zagrebu

DOKTORSKE RADIONICE U I. SEMESTRU AK. GOD. 2022./2023.

1. Naslov: Arhivi i zbirke u Zagrebu

Kategorija: Pisani izvori/slikovni izvori

Lokacija (zimski semestar): Arhiv HAZU i knjižnica HAZU - zbirka starih i rijetkih knjiga (Marinković)

Datum: 13. siječanj 2023.

Voditelji: Ana Marinković (anamarink@gmail.com)

Broj sati: 5 (zimski semestar)

Radionica „Arhivi i zbirke u Zagrebu“ upoznaje doktorande s najvažnijim arhivima i zbirkama lociranim u Zagrebu, kroz čije glavne fondove će ih provesti njihovi voditelji. Radionica će se održavati tijekom 4 semestra i ukupno nosi 20 ECTS-a. U zimskom semestru šk.god. 2022./23.bit će organizirani posjeti Arhivu i knjižnici HAZU (voditeljica: Ana Marinković) i Hrvatskom državnom arhivu (voditelj: Danko Šourek) s ciljem upoznavanja sadržaja i primjerenosti arhivske građe za pojedinačne istraživačke teme. U drugom, trećem i četvrtom semestru predviđeni su posjeti sjedećim arhivima: Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu, NSK – zbirka rukopisa i rijetkih knjiga, NSK – grafička zbirka, Državni arhiv u Zagrebu, Metropolitanska knjižnica Zagrebačke nadbiskupije te Arhivu za likovne umjetnosti HAZU. Prema interesima doktoranada, moguće je organizirati posjete drugim manjim ili specijaliziranim zbirkama i arhivama u Zagrebu.

2. Naslov radionice: Prijava teme doktorskog rada

Kategorija: akademsko pisanje

Lokacija: Soba A 126, Filozofski fakultet u Zagrebu

Datum: 14. i 21. siječanj 2023.

Voditeljica: Ana Munk (amunk@ffzg.hr)

Broj sati: 7

U sklopu niza radionica akademskog pisanja na kojima će se obrađivati pojedinačni aspekti boljeg i učinkovitijeg pisanja potrebe, u ovoj radionici studenti će vježbati osmišljavanje i prijavljivanje teme njihovog doktorskog rada na obrascu DrSc01. Prijava teme podliježe uvriježenim pravilima, očekivanjima i ocjeni članova Vijeća poslijediplomskih studija Filozofskog Fakulteta pa je korisno da se studenti unaprijed upoznaju s važećim kriterijima ocjenjivanja i prihvaćanja teme. Studenti će se upoznati s već prijavljenim temama na našem i drugim odsjecima, evaluirati pojedinačne prijave s obzirom na definirane kriterije te sami sastaviti tekst i popuniti obrazac svoje prijave.

3. Naslov: Fondovi Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

Kategorija: Pisani izvori/slikovni izvori

Lokacija: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

Datum: 20. siječanj 2023.

Voditeljica: Višnja Bralić (visnja.bralic@gmail.com)

Broj sati: 5

Raznovrsne zbirke konzervatorske dokumentacije, tehničke i fotografske dokumentacije koje se čuvaju u Ministarstvu kulture i medija, naslijeđene su većinom iz Republičkog zavoda za zaštitu spomenika ili pohranjene iz drugih državnih institucija. Nezaobilazna su građa u istraživanju povijesti konzervatorske djelatnosti te stanja i povijesti pojedinih segmenata kulturne baštine u Hrvatskoj. Obilazak će obuhvatiti i specijaliziranu knjižnicu s nizom izdanja iz razdoblja austrougarske službe zaštite kao i Registar kulturnih dobara RH. Cilj radionice je detaljnije upoznati doktorande sa sadržajem fondova kroz koje će ih provesti voditelji zbirki kao i upoznavanje dostupnosti izvorne i digitalizirane građe. Detaljniji uvid u sadržaj zbirki pomoći će im u određivanju relevantnosti građe za pojedinačne istraživačke teme.

- 4. Naslov:** Arhivi i zbirke u Zagrebu
Kategorija: Pisani izvori/slikovni izvori
Lokacija (zimski semestar): Hrvatski državni arhiv
Datum: 20. siječanj 2023.
Voditelji: Danko Šourek (dsourek@ffzg.hr)
Broj sati: 3 (zimski semestar)

Radionica „Arhivi i zbirke u Zagrebu“ upoznaje doktorande s najvažnijim arhivima i zbirkama lociranim u Zagrebu, kroz čije glavne fondove će ih provesti njihovi voditelji. Radionica će se održavati tijekom 4 semestra i ukupno nosi 20 ECTS-a. U zimskom semestru šk.god. 2022./23.bit će organizirani posjeti Arhivu i knjižnici HAZU (voditeljica: Ana Marinković) i Hrvatskom državnom arhivu (voditelj: Danko Šourek) s ciljem upoznavanja sadržaja i primjerenosti arhivske građe za pojedinačne istraživačke teme. U drugom, trećem i četvrtom semestru predviđeni su posjeti sjedećim arhivima: Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu, NSK – zbirka rukopisa i rijetkih knjiga, NSK – grafička zbirka, Državni arhiv u Zagrebu, Metropolitanska knjižnica Zagrebačke nadbiskupije te Arhivu za likovne umjetnosti HAZU. Prema interesima doktoranada, moguće je organizirati posjete drugim manjim ili specijaliziranim zbirkama i arhivama u Zagrebu.

- 5. Naslov radionice:** Istraživanje provenijencije umjetnina u muzejskom okruženju
Kategorija: Slikovni izvori
Lokacija: Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb
Datum: 4. ožujka 2023.
Voditeljica: Tanja Trška (ttrska@ffzg.hr)
Broj sati: 5

Radionica se tematski nadovezuje na niz gostujućih predavanja (3. ožujka 2023., Filozofski fakultet) organiziranih u okviru znanstvenog projekta *Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama* (ZagArtColl_ProResearch, IP-2020-02-1356) koji financira Hrvatska zaklada za znanost, a u suradnji s članovima istraživačkog tima i partnerima projekta. U okviru radionice doktorandima će se na konkretnim muzejskim predmetima i dokumentaciji omogućiti uvid u praktične aspekte istraživanja provenijencije umjetnina (materijalni tragovi na umjetninama, muzejska, arhivska i fotografska dokumentacija) te u probleme s kojima se istraživači susreću (nestanak materijalnih tragova uslijed restauracija, autentičnost informacija o prethodnom vlasništvu i slično).

SILABUSI PROBLEMSKIH KOLEGIJA U I. SEMESTRU AK. GOD. 2022./2023.

1. NAZIV PREDMETA/MODULA: *Slika i riječ u kasnom srednjem i ranom novom vijeku*

VRSTA (OBVEZNI ILI IZBORNI): obvezni izborni (vizualna kultura / interdisciplinarno polje)

IME NOSITELJA PREDMETA/MODULA: prof. dr. sc. Sanja Cvetnić, izv. prof. dr. sc. Danko Šourek, doc. dr. sc. Tanja Trška

IMENA NASTAVNIKA /SURADNIKA NA PREDMETU/MODULU: prof. dr. sc. Sanja Cvetnić, izv. prof. dr. sc. Danko Šourek, doc. dr. sc. Tanja Trška, doc. dr. sc. Luka Špoljarić, znan. sur.

JEZIK IZVOĐENJA PREDMETA MODULA: hrvatski

BROJ SATI NASTAVE: 10P-0S-5V

OKVIRNI SADRŽAJ PREDMETA/MODULA

Kolegij je usmjeren na metodologiju istraživanja odnosa riječi i likovnih djela. Cilj kolegija je kroz takvo istraživanje likovnih djela razviti pristup predmetnosti u četiri različita odnosa:

1. *Riječ u slici* je uvodna tema u kojoj se razmatra uloga napisa na likovnim djelima. Osim uloge davanja „glasa“ likovima (biblijski navodi uključeni u likovno djelo, napisi na proročkim svitcima, napisi koji prenose izgovorene riječi, slova kao atributi preuzeti iz hagiografije), polaznici kolegija će učiti o načinima transkripcije s likovnih djela, ulozi napisa u izradi kataloških članaka za slike, skulpture, grafička djela i djela primijenjene umjetnosti te o važnosti napisa za ikonografsku identifikaciju i za tumačenje likovnoga sadržaja. Osim toga, u razmatranje napisa na likovnim djelima uključene su i signature autora, datacije, lažne signature te bilješke o vlasništvu.

2. *Riječ prije slike* upućuje na odnos između likovnih djela i literarnih (mitoloških, svetopisamskih, hagiografskih, teoloških i liturgičkih) izvora za njihovu ikonografiju. Posebno je razmotrena veza između likovne tradicije, odnosno uvriježenih načina prikaza te utjecaja traktatističkih novina koje su promovirali novi redovi, teolozi ili crkveni autoriteti (od *Zlatne legende* i njezina utjecaja na ikonografiju, preko Brigitte Švedske, Ignacija de Loyola, Gabrielea Paleottija do bollandista). Polaznici kolegija upućuju se i na političke strategije koje se promoviraju likovnim taktikama prihvaćenim kao mediji poruke (galerije portreta, naslijeđivanje autoriteta antike ili ritualizacija likovnih djela poput krunidbe ili procesijskoga susreta posebno čašćenih slika ili kipova).

3. *Riječ o slici* osvrće se na pisane (rukopisne i tiskane) izvore o likovnim djelima iz vremena njihova nastanka ili neposredno nakon njega. S obzirom na namjenu pisanoga teksta, pisanje o umjetničkim djelima razlikuje se u povijesno-umjetničkom traktatu, topografiji, horografiji, povijesnom vodiču ili u protokolu kanonskih vizitacija. Podatci o likovnim djelima razlikuju se s obzirom na tu namjenu pa i tumačenje pisane riječi mora biti razmotreno s motrišta s kojega im autor pristupa i piše o njima. Istraživačke mogućnosti i ograničenja povijesnih oblika pisanja o umjetničkim djelima pokazane su na proslavljenim talijanskim traktatima, ali i na djelima domaćih autora (Antun Kanižlić, Josip Bedeković

Komorski, Nikola Benger, Baltazar Adam Krčelić, Pavao Ritter Vitezović) te na protokolima kanonskih vizitacija, inventarima riznica i drugim arhivskim izvorima.

4. *Riječ bez slike* otkriva polaznicima kolegija arhivske izvore pomoću kojih je moguće rekonstruirati umjetnine i umjetnički život od kojih nije ostalo drugih svjedočanstava. U slučaju kada je umjetnina kao predmet uništena ili propala, moguće ju je restituirati u baštinu uvidom u arhivske izvore koji svjedoče o likovnim djelima, o zbirkama pa i o zgradama ili gradovima od kojih je tvarno ostalo malo ili ništa. Za ovaj postupak odabran je primjer frankapanskoga grada Modruša i novih arhivskih istraživanja o umjetničkim vezama koje su se isplele između orođenih obitelji Frankapan i d'Este. Pisani dokumenti svjedoče o živim umjetničkim dodirima (dolasci umjetnika i umjetnina), putovanjima Frankapana i d'Estea, što sve pruža jedinstveni uvid u umjetničke obzore plemićke elite.

5. *Terenska nastava* je iznimno važan dio kolegija, jer će na odabranim lokalitetima studenti biti u mogućnosti pod mentorskim vodstvom provesti neke od istraživačkih postupaka.

POPIS LITERATURE (OBVEZATNE I PREPORUČENE)

Obvezatna:

Leslie Boldt-Irons, Corrado Federici, Ernesto Virgulti (ur.), *Images and Imagery: Frames, Borders, Limits – Interdisciplinary Perspectives*, New York i dr.: Peter Lang International Academic Publishers, 2005.

Peter Burke, *Očevid: Upotreba slike kao povijesnog dokaza*, Zagreb: Antibarbarus, 2003.

Joseph Manca, *Subject Matter in Italian Renaissance Art: A Study of Early Sources*, Tempe, Arizona: ACMRS, Arizona Center for Medieval and Renaissance Studies, 2015. (Medieval and Renaissance texts and studies, vol. 460)

William J. Thomas Mitchell, *Picture Theory: Essays on Verbal and Visual Representation*, Chicago, London, The University of Chicago Press, 1994., str. 11–34.

Meyer Schapiro, *Words, Script, and Pictures: Semiotics of Visual Language*, New York: George Braziller, 1996.

Preporučena:

Sonja Briski Uzelac (ur.), *Slika i riječ: uvod u povijesnoumjetničku hermeneutiku*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2007.

Tomaso Montanari, *L'età barocca: le fonti per la storia dell'arte (1600 - 1750)*, Roma: Carocci editore, 2013.

Emilie Passignat, *Il Cinquecento: le fonti per la storia dell'arte*, Roma: Carocci editore, 2017.

Meyer Shapiro, *Words and Pictures: On the Literal and Symbolic in the Illustration of a Text*, The Hague: Mouton, 1973.

Horst Wenzel, Wilfried Seispel, Gotthard Wunberg (ur.), *Der Verschriftlichung der Welt: Bild, Text und Zahl in der Kultur des Mittelalters und der Frühen Neuzeit*, Beč: Kunsthistorisches Museum Wien (Schriften des Kunsthistorischen Museum 5), 2000.

Horst Wenzel, Wilfried Seispel, Gotthard Wunberg (ur.), *Audiovisualität vor und nach Gutenberg: Zur Kulturgeschichte der medialen Umbrüche*, Beč: Kunsthistorisches Museum Wien (Schriften des Kunsthistorischen Museum 6), 2001.

Word & Image: A Journal of Verbal/Visual Enquiry (1984. –)

OPIS METODA PROVOĐENJA NASTAVE

Nastava će se provoditi kroz predavanja, a potom i rasprave na temu pojedine tematske cjeline. Polaznici kolegija moći će u suradnji s nastavnicima provjeriti mogućnosti istraživanja odnosa riječi i slike, a na terenu i proći vježbe neke od metoda kojima se istraživanje provodi.

OPIS NAČINA IZVRŠAVANJA OBVEZA

Obveza polaznika kolegija su redovitost pohađanja predavanja i terenske nastave te sudjelovanje u raspravama, kao i izrada pismenoga rada vezana za temu doktorskoga istraživanja, ali u okviru problema naznačenih na kolegiju.

OPIS NAČINA PRAĆENJA KVALITETE NASTAVE

Evaluacija kolegija provest će se kroz razgovor sa studentima i anonimnu anketu.

BROJ ECTS BODOVA (AKO IH IMA): 3

- 2. NAZIV PREDMETA/MODULA:** *Vizualiziranje nacionalnog – identitet i vizualne umjetnosti i arhitektura skjavonskih bratovština i kolegija u Italiji*

VRSTA (OBVEZNI ILI IZBORNI): obvezni izborni (povijest umjetnosti)

IME NOSITELJA PREDMETA/MODULA: izv. prof. dr. sc. Danko Šourek

IMENA NASTAVNIKA /SURADNIKA NA PREDMETU/MODULU: izv. prof. dr. sc. Danko Šourek, izv. prof. dr. sc. Jasenka Gudelj, doc. dr. sc. Tanja Trška

JEZIK IZVOĐENJA PREDMETA MODULA: hrvatski

BROJ SATI NASTAVE: 10P-0S-5V

OKVIRNI SADRŽAJ PREDMETA/MODULA

Predmet će se baviti problemom skjavonskih/ilirskih institucija u ranonovovjekovnoj Italiji u vizualnim umjetnostima, kao najznačajnijim primjerima iskaza protonacionalnog identiteta useljenika iz hrvatskih povijesnih zemalja. Pojasnit će strukturu bratovština i kolegija, odnosno tipologiju

arhitektonskih sklopova u kojima su funkcionirali u urbanom kontekstu talijanskih centara. Potom će predočiti odnos kolektivnog naručitelja i djela, zatim ikonografiju djela s nacionalnim/etničkim predznakom te ulogu skjavonskih sklopova u formiranju grupnog identiteta. Posebno će se baviti skjavonskom/ilirskom bratovštinom u Rimu između papinskih narudžbi i htjenja zajednice u kontekstu „Roma communis patria“, zatim bratovštinom Sv. Jurja i Tripuna kao *scuola piccola* u kozmopolitskoj Veneciji, skjavonskim bratovštinama u regiji Marche te Ilirsko-Ugarskim kolegijem kao odrazom htjenja zagrebačkog kaptola u sveučilišnoj Bologni. Konačno, predmet će se baviti i analizom učinka nacionalnog/etničkog na povijesnoumjetničku valorizaciju kroz primjer umjetnika „Skjavona“.

Nastavne cjeline:

1. Uvod: Umjetnost i ranonovovjekovna „natio“, Skjavonski/Ilirski kompleksi u Italiji: migracije, grupiranje, asimilacije i tragovi skjavonske prisutnosti.
2. Skjavonska/Ilirska bratovština u Rimu: izgubljeni sklop 15. stoljeća u urbanom kontekstu i apropiacija sv. Jeronima, protagonisti gradnje i dekoracije posttridentske crkve sv. Jeronima, narudžbe, realizacije i transmigracije projekata i umjetnina 17. i 18. stoljeća.
3. Bratovština sv. Jurja i Tripuna u Veneciji: „scuole nazionali“ u sustavu venecijanskih bratovština, arhitektura sklopa i suživot s ivanovcima/malteškim vitezovima, Carpacciiov narativni ciklus, narudžbe 17. stoljeća između kolektivnog i individualnog (dekoracija gornje dvorane Scuole i oltarna pala Mattea Ponzonea u crkvi San Giovanni del Tempio), skjavonski sveci i venecijanski slikari: načini oblikovanja kolektivnog identiteta u venecijanskom umjetničkom kontekstu, bratovštine u Dalmaciji pod mletačkom vlašću (komparativni osvrt).
4. Ilirsko-Ugarski kolegij u Bologni: arhitektura sklopa u bolonjskom kontekstu, zidni oslici u refektoriju i atriju, rekonstrukcija unutrašnjega uređenja zgrade Kolegija temeljem arhivskih izvora te drugi tragovi *ilirsko-ugarske* prisutnosti u Bologni (grbovi i napisi u povijesnom sjedištu Bolonjskoga sveučilišta) kao odraz kolektivne i osobne promocije u stranoj sredini.
5. Umjetnici „Skjavoni“: historiografski problem i umjetnici povezani sa skjavonskim institucijama.

POPIS LITERATURE (OBVEZATNE I PREPORUČENE)

Obvezatna:

Acta Historiae Artis Slovenica, 23/2, 2018., Special issue: *Illuminating the Soul, Glorying the Sacred. Religious Confraternities and the Visual Arts in the Early Modern Europe.*

Gian Paolo Brizzi, Maria Luisa Accorisi (ur.), *Annali del Collegio Ungaro-Ilirico di Bologna 1553 – 1764*, Bologna: CLUEB, 1988.

Patricia Fortini Brown, *Venetian narrative painting in the age of Carpaccio*, New Haven: Yale University Press, 1989.

Francesca Coltrinari, "Gli schiavoni e la Santa Casa di Loreto fra '400 e '500: la confraternita, gli architetti, le maestranze e i materiali fra tradizioni storiografiche e verifiche documentarie", u: *Ars Adriatica*, br. 7, 2017., str. 181–194.

Confraternitas, Volume 27, br. 1–2, 2016., tematski broj *Schiavoni / Illyrian Confraternities in Italy*
Lovorka Čoralić, *U gradu svetoga Marka. Povijest hrvatske zajednice u Mlecima*, Zagreb: Golden marketing, 2001., str. 215–262. (poglavlje "Hrvatska bratovština sv. Jurja i Tripuna")

Giorgio Fossaluzza, "Hrvatska bratovština sv. Jurja u Veneciji (Scuola di San Giorgio degli Schiavoni)", u: *Tizian, Tintoretto, Veronese, veliki majstori renesanse*, (ur.) Radoslav Tomić, Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2011., 51–62.

Jasenka Gudelj, "Architettura e diplomazia tra Roma e Dubrovnik: San Girolamo dei Croati e la cattedrale di Dubrovnik nel secondo Seicento", u: *Römisches Jahrbuch der Bibliotheca Hertziana*, br. 40, 2011.–2012. i.e. [2016.], 179–233.

Jasenka Gudelj, Francesca Coltrinari, Giuseppe Capriotti, *Visualizing Past in a Foreign Country: Schiavoni/Illyrian Confraternities and Colleges in Early Modern Italy in comparative perspective, Il Capitale culturale*, Supplementi 07, Macerata: Edizioni università di macerata, 2018.

Alexander Koller, Susanne Kubersky-Piredda (ur.), *Identita e rappresentazione. Le chiese nazionali a Roma, 1450-1650*, Campisano ed., 2015., 297–325.

Francesca Ortalli, *"Per salute delle anime e delli corpi": scuole piccole a Venezia nel tardo Medioevo*, Venezia: Marsilio, 2001.

Terisio Pignatti (ur.), *Le scuole di Venezia*, Venezia: Electa, 1981.

Daniel Premerl, *Bolonjske slike hrvatske povijesti*, Zagreb: Leykam International, 2014.

Ivana Prijatelj Pavičić, *Schiavoni. Umjetnici, nacija, ideologija*, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2018.

Danko Šourek, "The Architectural History of the Illyrian-Hungarian College in Bologna", u: *RIHA Journal* 0205, 25 February 2019.

Preporučena:

Zrinka Blažević, *Ilirizam prije ilirizma*, Zagreb: Golden Marketing, 2008.

John Van Antwerp Fine Jr., *When Ethnicity Did Not Matter in the Balkans*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2006.

OPIS METODA PROVOĐENJA NASTAVE

Nastava će se izvoditi kroz predavanja i vježbe u kojima će naglasak biti na razgovoru i interakciji s poslijediplomantima. Vježbe će se provoditi u različitim formatima – od rasprava, analize literature, arhivskog gradiva i studentskih zadataka i prijedloga istraživanja do terenskog rada i razgovora s arhitektima i povjesničarima arhitekture.

Posebna pozornost bit će posvećena metodama arhivskoga rada u inozemnim (talijanskim) institucijama u kojima je pohranjena građa vezana za istraživanja hrvatske likovne baštine (Archivio di Stato di Roma, Arhiv Papinskoga zavoda sv. Jeronima u Rimu, Archivio di Stato di Bologna, Archivio di Stato di Venezia, Archivio Storico della Scuola Dalmata dei SS. Giorgio e Trifone u Veneciji), s osvrtom na relevantne fondove te vrste i organizaciju arhivske građe.

OPIS NAČINA IZVRŠAVANJA OBVEZA

Od studenata se očekuje pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u diskusijama te izrada pisanog prijedloga istraživanja s popratnom bibliografijom na odabranu temu vezanu uz područje doktorskog rada kandidata.

OPIS NAČINA PRAĆENJA KVALITETE NASTAVE

Evaluacija kolegija provest će se kroz razgovor sa studentima i anonimnu anketu.

BROJ ECTS BODOVA (AKO IH IMA): 3

3. NAZIV PREDMETA/MODULA: *Inovacije u menadžmentu kulturne baštine*

VRSTA (OBVEZNI ILI IZBORNI): obvezni izborni (kulturna baština / interdisciplinarno polje)

IME NOSITELJA PREDMETA/MODULA: prof. dr. sc. Miljenko Jurković

IMENA NASTAVNIKA /SURADNIKA NA PREDMETU/MODULU: prof. dr. sc. Miljenko Jurković

JEZIK IZVOĐENJA PREDMETA MODULA: hrvatski/engleski

BROJ SATI NASTAVE: 10P-0S-5V

OKVIRNI SADRŽAJ PREDMETA/MODULA

Menadžment ili upravljanje kulturnom baštinom vrlo je često shvaćeno na posve krivi način. Već sama riječ menadžment asocira na ekonomske aspekte koji jesu važni, ali nisu primarni. S druge strane u hrvatskom jeziku riječ upravljanje vrlo često podrazumijeva administrativne i formalne aspekte koje provode institucije za zaštitu spomenika. I jedno i drugo su samo mali segmenti onoga što bismo danas trebali podrazumijevati pod osnovnim pojmom menadžment kulturne baštine. To je struka koja u Hrvatskoj ne postoji unatoč tome što pojedini kreatori politika misle i žele pod sam pojam postaviti kao sadržaj i zatočiti u okvire jedne/vlastite struke. Menadžment kulturne baštine, pogotovo inteligentni menadžment kulturne baštine, nužno mora postati novo-prihvaćena zasebna interdisciplinarna struka. Nije samo da u Hrvatskoj postoje problemi, oni postoje svugdje. Stoga je jedan od projekata financiran od EU Komisije imao zadatak pružiti donositeljima odluka (*decision makers*) upute kako načelno postupati u upravljanju kulturnom baštinom (*Innovation in intelligent management of heritage buildings*, ur. J. Martins). Drugi projekt, koji je pokrenut krajem 2019. ima za cilj kreaciju kurikula za menedžera povijesnih pejzaža, što će postati posve nova struka u bliskoj budućnosti (voditelj: prof. dr.

sc. M. Jurković). Stoga je predmet zamišljen tako da prati te nove rezultate i dograđuje na njima cjelinu koja bi jednoga dana trebala postati nova struka. U okviru toga nastavne cjeline će biti kako slijedi:

1. Primjeri dobre prakse u upravljanju kulturnom baštinom;
2. IT platforma za kulturnu baštinu;
3. Integracija nepokretne baštine u neposredno okruženje;
4. Strategije upravljanja i njihova optimizacija;
5. Socijalni aspekti.

POPIS LITERATURE (OBVEZATNE)

* Literatura je u nastanku i mijenjat će se sukcesivno.

João Martins (ur.), *Innovation In Intelligent Management Of Heritage Buildings (I2MHB)*, Dissertationes et monographiae 13, Zagreb – Motovun: IRCLAMA, 2019.

European Cultural Heritage Strategy For The 21st Century. Facing Challenges By Following Recommendations, Svibanj 2018 <https://rm.coe.int/european-heritage-strategy-for-the-21stcenturystrategy-21-full-text/16808ae270>

Best practices in World Heritage management UNESCO (2011-2012), <http://bit.ly/2rUgiBz>

Good practices catalogue about culture and social sustainable development Culture 21, <http://bit.ly/2qnz26j>

Indicators and good practices on management of cultural sites, <http://bit.ly/2qntSrp>

H. Detlef Kammeier, "Towards an Internet Database for Better Management of [World]Heritage Sites", u: *Constructing World Heritage*, ur. Marie-Theres Albert and Sieglinde Gauer-Lietz, Frankfurt am Main: IKO, Verlag für Interkulturelle Kommunikation, 2006., str. 264–276.

Anna Lobovikov-Katz, João Martins, Marinos Ioannides, Dalik Sojref, Christian Degrigny, "Interdisciplinarity of Cultural Heritage Conservation Making and Makers: Through Diversity Towards Compatibility of Approaches", u: *Digital Heritage. Progress in Cultural Heritage: Documentation, Preservation, and Protection*, ur. Marinos Ioannides et al., EuroMed 2018. Lecture Notes in Computer Science, br. 11196, Springer International Publishing, 2019., str. 623–638.

Angela M. Labrador, Neil Asher Silberman, *The Oxford Handbook of Public Heritage Theory and Practice*, Oxford University Press, 2018.

Graham Brooks, *Heritage as a Driver for Development. Its Contribution to Sustainable Tourism in Contemporary Society*, Paris: ICOMOS, 2011., str. 496–505.

European Cultural Heritage Strategy for the 21st century, CM/Rec, 2017. <https://www.coe.int/en/>

web/culture-and-heritage/strategy-21, <https://rm.coe.int/european-heritage-strategy-for-the-21stcenturystrategy-21-full-text/16808ae270>

OPIS METODA PROVOĐENJA NASTAVE

Nastava će se izvoditi kroz predavanja i vježbe u kojima će naglasak biti na razgovoru i interakciji s poslijediplomantima. Vježbe će se provoditi na terenu sa stručnjacima različitih profila.

OPIS NAČINA IZVRŠAVANJA OBVEZA

Od studenata se očekuje pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u diskusijama te izrada pisanog prijedloga istraživanja s popratnom bibliografijom na odabranu temu vezanu uz područje doktorskog rada kandidata.

OPIS NAČINA PRAĆENJA KVALITETE NASTAVE

Evaluacija kolegija provest će se kroz razgovor sa studentima i anonimnu anketu.

BROJ ECTS BODOVA (AKO IH IMA): 3

4. NAZIV PREDMETA/MODULA: *Arhitektura trijumfa*

VRSTA (OBVEZNI ILI IZBORNI): obvezni izborni (povijest umjetnosti)

IME NOSITELJA PREDMETA/MODULA: izv. prof. dr. sc. Nikolina Maraković, doc. dr. sc. Tin Turković

IMENA NASTAVNIKA /SURADNIKA NA PREDMETU/MODULU: izv. prof. dr. sc. Nikolina Maraković, doc. dr. sc. Tin Turković, prof. dr. sc. Zlatko Jurić

JEZIK IZVOĐENJA PREDMETA MODULA: hrvatski

BROJ SATI NASTAVE: 10P-0S-5V

OKVIRNI SADRŽAJ PREDMETA/MODULA

Arhitektonski motivi trijumfalne simbolike svojevrsna su konstanta u povijesti arhitekture. Arhetipska je to potreba za ovjekovječenjem moći pojedinca, grupe pojedinaca ili države od razdoblja neolitika do danas. U arhitektonskom smislu, ničeanskim jezikom rečeno, ono je otjelovljenje ljudske volje za moći. Oblikovna rješenja trijumfalne simbolike najčešće se oslanjaju na bogato nasljeđe antike, osobito antičkoga Rima. Iste ili srodne elemente i motive, odnosno iste ili slične ideje (i arhetipske obrasce) u sakralnoj i svjetovnoj arhitekturi tako često možemo pratiti od razdoblja najstarijih civilizacija, zatim kroz umjetničku baštinu stare Grčke i Rima, preko njihove kreativne transformacije i ponovne uporabe u kršćanskoj arhitekturi srednjega vijeka, ali i duboko u novi vijek, odnosno sve do modernoga i suvremenoga doba, a izvornom se i vjekovno taloženom simbolikom i kolektivnom memorijom pokatkad vješto manipulira. I „korporativna arhitektura“ 20. i 21. stoljeća (primjerice, Trumpov toranj na Petoj aveniji u New Yorku) također se može sagledati u tom kontekstu. Kolegij će se baviti razmatranjem forme i simboličkoga značenja nekoliko odabranih arhitektonskih motiva, arhitektonskih

ili urbanističkih rješenja, odnosno vizualnih koncepata, iako bi ih se moglo navesti još mnogo. Naglasak će biti na realizacijama starijih razdoblja, kako bi se razložio njihov postanak i izvorno značenje te kako bi se spomenute ideje pratile u njihovu kontinuitetu kroz srednji vijek, a onda i razmotrile kroz pojedinačne reminiscencije u arhitekturi novoga vijeka, s naglaskom na modernoj i suvremenoj arhitekturi. S obzirom da je riječ o iznimno širokom vremenskom rasponu, iz čitavoga kronološkog presjeka povijesti arhitekture izdvojiti će se reprezentativni primjeri koji najbolje ilustriraju pojedini problem. U tom smislu ponudit će se i zanimljiva promjena gledišta – umjesto da se starovjekovna arhitektonska rješenja promatraju „odozgo“, iz pozicije srednjega ili novoga vijeka kroz prizmu njihove recepcije ili kreativne transformacije, u fokusu će biti tumačenje upravo njihovoga izvornog simboličkog značenja i izvornog konteksta njihove primjene, koje je esencijalno za razumijevanje njihove uporabe / (ne)svjesnoga simboličkog referiranja tijekom kasnijih razdoblja. Kroz predloženo razmatranje odabranih arhitektonskih formi i motiva, odnosno idejnih koncepata, u vjekovnom kontinuitetu, uvijek će se stavljati poseban naglasak na kontekst, izvorni kontekst njihova postanka, a onda i promjenu konteksta koja nužno donosi i modifikaciju ili čak potpunu promjenu značenja. Time će se naglasiti važnost poznavanja njihove „povijesnosti“, ali i otvoriti prostor za kritičko promišljanje u kojoj je mjeri njihovo izvorno značenje integrirano u arhitekturi kasnijih razdoblja, u kojoj je mjeri ono osviješteno te kako ga je iz perspektive antičkoga svijeta moguće problematizirati u njezinoj interpretaciji.

Nastavne cjeline:

1. Trijumfalni put i trijumfalni stup – oblikovanje i simboličko značenje prilaza sakralnim objektima, carskim palačama i gradskim/kulturnim fokusima u antici i srednjemu vijeku; odnos prema okolini; arhitektonska kulisa trijumfalnih procesija, trijumfalna kolumna kao antički simbol pobjede i njegova uporaba u religijskom (kršćanskom) srednjovjekovnom i novovjekovnom kontekstu. „Star arhitekti“ i kriza arhitekture na prijelazu 20. u 21. stoljeće – odnos arhitekture prema prirodnom, kulturnom i urbanom kontekstu; od poštivanja do ignoriranja svih specifičnih značajki; od pažljivog teorijskog utemeljenja do banalnih krilatica; bizarne i gigantske arhitektonske kompozicije kao simbol financijske moći; „star arhitektura“ i ignoriranje socijalnog aspekta arhitektonskog djelovanja.
2. Trijumfalna vrata – oblikovanje ulaznih prostora u sakralne i profane objekte; egipatski piloni, grčki propileji, antički i srednjovjekovni tornjevi i zapadna zdanja te pojedinačne novovjekovne reminiscencije i (ne)razumijevanje starovjekovnih izvorišta; „adventus“ u svjetovnom i u sakralnom kontekstu. Trijumfalni luk – od rimskoga slavoluka do modernih i suvremenih arhitektonskih i urbanističkih rješenja (primjer Pariza), korporativni modernizam kasne moderne i banalizacija klasičnih formi i značenja; pogled na moderna i suvremena ostvarenja iz perspektive antičkoga svijeta; trijumfalni luk na ulazu u svetišni prostor kršćanskih objekata, njegovi (kasno)antički korijeni, kontinuitet/modifikacija/promjena značenja.
3. Nebeska kupola – ideja kupole i njezino oblikovanje u povijesti arhitekture; njezino značenje u religijskom i vladarskom kontekstu te nasljeđe njezine povijesne simbolike, od bliskoistočnih izvora do neizvedenog Reichstaga nacističke Germanije ili arhitekture neoliberalnog gospodarstva. Nacistička arhitektura kao *renovatio* antičke profane arhitekture; korištenje antičkog vokabulara za osnivanje „Novoga Rima“.
4. Simbolika Sunca i Svjetlosti – solarni aspekt u sakralnoj i profanoj arhitekturi – drevni poganski korijeni i promjena značenja u kršćanskom kontekstu; simbolika svjetlosti i Sunca u vladarskom kontekstu; egipatski obelisk, njegova uporaba i značenje u izvornom i novovjekovnom kontekstu,

(re)interpretacija izvorne simbolike, vizualna dominacija prostorom. Neboder i grad u 20. stoljeću – od simbola modernističkog progresa početkom stoljeća, internacionalizacije korporativnog modernizma i političkog simbola kojim se obilježavaju zauzeti prostori i upozorava na političku potčinjenost sredinom stoljeća, do sredstva masovne urbane destrukcije krajem 20. stoljeća. 5. Trijumf u smrti – oblikovanje grobnih spomenika i arhitekture povezane sa smrću u starom i srednjem vijeku – grobnice (mauzoleji), baptisteriji, martiriji; amfiteatri i cirkusi; kršćanski mučenici i sveci. Štovanje svetačkih tijela – grobišne crkve i kulturni prostori; *translatio* i *depositio* relikvija; relikvije kao temelj i fokus sakralne arhitekture; kreiranje prostora za štovanje relikvija. Tradicija i odmak od tradicije u grobnoj arhitekturi 19., 20. i 21. stoljeća; planska izgradnja i dominacija spomenika pokojniku / stapanje spomenika s prirodnim okruženjem; moć pojedinca / moć prirode.

POPIS LITERATURE (OBVEZATNE I PREPORUČENE)

Obvezatna:

Earl Baldwin Smith, *Architectural Symbolism of Imperial Rome and the Middle Ages*, Princeton: Princeton University Press, 1956.

Earl Baldwin Smith, *The dome: a study in the history of ideas*, Princeton: Princeton University Press, 1950.

Günter Bandmann, *Mittelalterliche Architektur als Bedeutungsträger*, Berlin: Gebr. Mann, 1951.

Slobodan Čurčić, "Late-Antique Palaces: The Meaning of Urban Context", u: *Ars Orientalis*, br. 23, 1993., str. 67–90.

Miles Glendinning, *Architecture's Evil Empire?: The Triumph and Tragedy of Global Modernism*, Reaktion Books, 2010.

Mayke de Jong, Frans Theuws (ur.), *Topographies of Power in the Early Middle Ages*, Leiden, Boston, Köln: Brill, 2001.

Richard Krautheimer, "Introduction to an 'Iconography of Medieval Architecture'", u: *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, br. 5, 1942., str. 1–33.

Maggie L. Popkin, *The Architecture of the Roman Triumph: Monuments, Memory and Identity*, Cambridge University Press, 2016.

Karl M. Swoboda, "The Problem of the Iconography of Late Antique and Early Medieval Palaces", u: *Journal of the Society of Architectural Historians*, br. 2, 1961., str. 78–89.

Fikret K. Yegül, "A Study in Architectural Iconography: Kaisersaal and the Imperial Cult", u: *The Art Bulletin*, br. 64 (1), 1982., str. 7–31.

Margaret Ann Zaho, *Imago Triumphalis: The Function and Significance of Triumphal Imagery for Italian*

Renaissance Rulers, Peter Lang, 2004.

Preporučena:

Earl Baldwin Smith, *Egyptian Architecture as Cultural Expression*, Published by American Life Foundation, New York, 1978.

Robert W. Berger, *The Palace of the Sun: The Louvre of Louis XIV*, Pennsylvania State University Press, 1993.

Peter Brown, *The Cult of the Saints. Its Rise and Function in Latin Christianity*, The University of Chicago Press, 1981.

John Crook, *The Architectural Setting of the Cult of Saints in the Early Christian West c. 300-1200*, Oxford: Clarendon Press, 2003.

Joshua Hagen, Robert C. Ostergren, *Building Nazi Germany: Place, Space, Architecture, and Ideology*, Rowman & Littlefield Publishers, 2019.

Julia Hell, *The Conquest of Ruins: The Third Reich and the Fall of Rome*, The University of Chicago Press, 2018.

Mark J. Johnson, *The Roman Imperial Mausoleum in Late Antiquity*, Cambridge University Press, 2009.

Mark Wilson Jones, *Principles of Roman Architecture*, Yale University Press, 2003.

Jacob Abraham Latham, *The Ritual Construction of Rome, Processions, Subjectivities, and the City from the Late Republic to Late Antiquity*, University of California, 2007.

D. Medina Lasansky, *Renaissance Perfected: Architecture, Spectacle, and Tourism in Fascist Italy (Buildings, Landscapes, and Societies)*, Penn State University Press, 2004.

Friedrich Nietzsche, *Volja za moć: pokušaj prevrednovanja svih vrijednosti* (preveo: A. Stamać, pogovor: B. Despot), Zagreb: Mladost, 1988. (odabrani odlomci)

Éamonn Ó Carragáin, Carol Neuman de Vegvar (ur.), *Roma Felix – Formation and Reflections of Medieval Rome*, Routledge, 2008.

Leni Riefenstahl, *Triumph des Willens*, 1935. (film)

Jocelyn M. C. Toynbee, *Death and Burial in the Roman World*, The Johns Hopkins University Press, 1996.

*Studije „slučaja“ za samostalan rad birat će sami studenati te će se prema temama odrediti i dopunska literatura za svakog ponaosob.

OPIS METODA PROVOĐENJA NASTAVE

Nastava će se izvoditi kroz predavanja i vježbe. Vježbe će biti koncipirane na različite načine – analiza teksta, diskusije, samostalni rad na zadanu temu, terenski rad.

OPIS NAČINA IZVRŠAVANJA OBVEZA

Od studenata se očekuje pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje u diskusijama te izrada jednog kraćeg pismenog rada na zadanu temu (vezano uz područje doktorskog rada).

OPIS NAČINA PRAĆENJA KVALITETE NASTAVE

Evaluacija kolegija provest će se kroz razgovor sa studentima i anonimnu anketu.

BROJ ECTS BODOVA (AKO IH IMA): 3

5. **NAZIV PREDMETA/MODULA:** *Rekonstruiranje i nova izgradnja europskih gradova od 1945. do 1965.*

VRSTA (OBVEZNI ILI IZBORNI): obvezni izborni (kulturna baština)

IME NOSITELJA PREDMETA/MODULA: prof. dr. sc. Marko Špikić

IMENA NASTAVNIKA /SURADNIKA NA PREDMETU/MODULU: prof. dr. sc. Marko Špikić

JEZIK IZVOĐENJA PREDMETA MODULA: hrvatski

BROJ SATI NASTAVE: 10P-0S-5V

OKVIRNI SADRŽAJ PREDMETA/MODULA

Na predmetu će se studente nastojati upoznati s najvažnijim zbivanjima u odabranim europskim gradovima (uključujući hrvatske) u drugom poraću. Uzimajući u obzir temeljne premise vremena – razorenost urbanih ambijenata, kolektivne traume, žalovanje i nostalgiju te gotovo prevladavajući moralni imperativ reformiranja na čitavom, podijeljenom kontinentu – na predavanjima će se raspravljati o zadaćama, projektima, poteškoćama, etičkim i socijalnim aspektima, rezultatima i stvorenoj baštini. Raspravljat će se o razlikama između povijesnoumjetničke, konzervatorske i projektno-planske percepcije razorenih prostora, raznolikosti pristupa u pojedinim zemljama, ulozi političkih i društvenih zahtjeva u tretiranju oštećenih i razorenih gradova shvaćenih kao kolektivna umjetnička djela, terminološkim nejasnoćama i stapanju riječi rekonstruiranje i obnova, statusu slike, forme i materije spomenika i gradova. U pet predavanja studenti će se upoznati s raznolikošću i semantičkim aspektima projekata provedenim u teško razorenim ambijentima, propitujući društvenu uvjetovanost nastanka novih „slika spomenika i ambijenata“ s obje strane Željezne zavjese. Studenti će čitati izvorne tekstove nastale u navedenom razdoblju, a konzultirat će se i recentne teorijske i povijesne studije o problematici metodoloških pristupa ruševinama nastalim u ratnim razaranjima. Važan dio rasprava vodit će se oko manifestiranja konzervatorskih planova u odnosu na one inovacijske

(arhitektonske i urbanističke) u raznim projektantskim i planerskim idiomima, od nove izgradnje u zemljama pod sovjetskom upravom (Poljska, Njemačka Demokratska Republika) preko internacionalnog modernizma (Francuska) do pojave fuzioniranja ruševnih ostataka i kontrastirajućeg arhitektonskog izraza (SR Njemačka, Italija).

Nastavne cjeline:

1. Suočavanje s ruševinama – različitost pristupa u podijeljenoj Europi;
2. Rekonstruiranje i nova izgradnja u Italiji;
3. Iskustva u podijeljenoj Njemačkoj;
4. Rekonstruiranje i politika u Poljskoj;
5. Stapanje ili sukob? Rekonstruiranje i obnova u Hrvatskoj.

POPIS LITERATURE (OBVEZATNE I PREPORUČENE)

Obvezatna:

Nicholas Bullock, Luc Verpoest, *Living with History, 1914-1964: Rebuilding Europe After the First and Second World Wars and the Role of Heritage Preservation*, Leuven: Leuven University Press, 2011. (odabrana poglavlja)

Natalia Dushkina, "Historic Reconstruction: prospects for heritage preservation or metamorphoses of theory?", u: *Conserving the Authentic. Essays in honour of Jukka Jokilehto*, prir. Nicholas Stanley-Price, Joseph King, Rome: ICCROM, 2009., str. 83–94.

Miles Glendinning, *The Conservation Movement. A History of Architectural Preservation, Antiquity to Modernity*, Routledge, 2013. (odabrana poglavlja)

Roberto Pane, *Stari gradovi i nova izgradnja u Italiji od 1944. do 1966.*, Zagreb: Matica hrvatska, 2020. (odabrani tekstovi)

Jan Zachwatowicz, *Protection of Historical Monuments in Poland*, Warsaw: Polonia, 1965.

+ izvorni tekstovi u hrvatskom prijevodu autora: B. Berenson, R. Bianchi-Bandinelli, G. de Angelis D'Ossat, C. Brandi, H. W. Kruff

Preporučena:

Klaus von Beyme et. al. (prir.), *Neue Städte aus Ruinen. Deutscher Städtebau der Nachkriegszeit*, München: Prestel-Verlag, 1992.

Dieter Bingen, Hans-Martin Hinz (prir.), *Die Schleifung. Zerstörung und Wiederaufbau historischer Bauten in Deutschland und Polen*, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2005.

Renato Bonelli, *Architettura e restauro*, Venezia, 1959., str. 30–40, 41–58.

Renato Bonelli, *Scritti sul restauro e sulla critica architettonica*, Bonsignori Editore, Roma, 1995.

Louise Campbell, Miles Glendinning, Jane Thomas, *Basil Spence: Buildings and Projects*, RIBA Publishing, London, 2012.

Walter Dirks, "Mut zum Abschied. Zur Wiederherstellung des Frankfurter Goethehauses (1947)", u: *Denkmalpflege. Deutsche Texte aus drei Jahrhunderten*, prir. Norbert Huse, München: C. H. Beck, 1996., str. 198–204. (u hrvatskom prijevodu Snježane Rodek)

Kai Kappel, *Egon Eiermann – Kaiser-Wilhelm-Gedächtnis-Kirche Berlin, 1961-2011*, Lindeberg im Allgäu: Kunstverlag Josef Fink, 2011.

Winfried Nerdinger, "Zur Einführung – Konstruktion und Rekonstruktion historischer Kontinuität", u: *Geschichte der Rekonstruktion – Konstruktion der Geschichte*, prir. Winfried Nerdinger, Markus Eisen, Hilde Strobl, München, Berlin, London, New York: Prestel, 2010.

Roberto Pane, Mario Salmi, *La ricostruzione del patrimonio artistico italiano*, Roma, 1950.

Georg Wagner-Kyora, *Wiederaufbau europäischer Städte – Rebuilding European Cities*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2014.

OPIS METODA PROVOĐENJA NASTAVE

Nastava će se provoditi u obliku predavanja i vježbi: na predavanjima će se u kronološkom nizu prikazivati raznoliki slučajevi, planovi, projekti i rezultati – od neposrednog poraća (1945.–1950.) preko razvitka međunarodne suradnje u konzervatorskim krugovima 1950-ih i polemika oko unošenja novih sadržaja u oštećene stare gradove metodama supstitucije i interpolacije, do društvenih reakcija i pojave postmodernizma 1960-ih. Na vježbama će se raspravljati o tekstovima koje će studenti imati za daljnje čitanje (izvorne rasprave iz vremena, članci).

OPIS NAČINA IZVRŠAVANJA OBVEZA

Pohađanje, aktivnost i sudjelovanje u nastavi, fakultativno seminari.

OPIS NAČINA PRAĆENJA KVALITETE NASTAVE

Evaluacija kolegija proved će se kroz razgovor sa studentima i anonimnu anketu.

BROJ ECTS BODOVA (AKO IH IMA): 3